

Vedlegg 1

Kjersti Annesdatter Skomsvold

Meg, meg, meg

ASCHEHOUG

Kjersti Annesdatter Skomsvold

Jo fortere jeg går, jo mindre er jeg, 2009
Monstermenneske, 2012
Litt trist matematikk, 2013
33, 2014

Utgitt på Forlaget Oktober

Denne boken er produsert på et miljøgodkjent trykkeri.

© 2015 H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo
www.aschehoug.no

Omslagsdesign: Helene Brox
Satt med Adobe Garamond 13/18
hos Framnes Tekst og Bilde as
Papir: 90 g Munken Print Cream 1,8
Trykk og innbinding: Livonia Print, Riga
Printed in Latvia 2015

ISBN: 978-82-03-25878-7

En del av meg

Jeg lurer på om livet blir bedre og bedre eller verre og verre ettersom jeg blir større og større. Mamma og pappa og jeg har vekket lillebroren min med bursdagssang på sengekanten. Men midt i sangen hører vi et dunk. En fugl har fløyet inn i vinduet til broren min denne festdagen. På bakken utenfor ligger en ensom fargeklatt på asfalten, fuglen ser med de svarte øynene sine opp mot himmelen. Jeg lurer på om den gjorde det med vilje. Kanskje den var redd for ikke å klare å passe på lillebroren sin hele veien til Afrika? Hvorfor er det så strevsomt å leve? Og hvorfor endte jeg opp med mitt liv i stedet for en annens liv? Den fuglens, for eksempel?

– Uff da, sier mamma, trekker for gardinene.

Det er vanskelig å svelge kakebitene og samtidig tenke på at jeg er elleve år. Det er ingen vei tilbake, nå er det for sent å angre på at jeg kom hit. Jeg angrer på at broren min ble født, hvis det går an å angre på noe sånt. Han blir tre år i dag. Nå er også han for gammel til å begynne på nytt, og for ung til å gi opp.

Det er som om mamma kan lese tankene mine, for ut av det blå sier hun at normale folk får minner fra de er tre år av.

Jeg ser bekymret på broren min, selv om jeg aldri har tenkt på ham som normal. Først da han var to år klarte jeg å forholde meg til ham, da visste jeg at han kunne tenke på nivå med en hund. Denne morgenen er det som om jeg ser en eldgammel gubbe i ansiktet hans, en gubbe som tror at han har seg selv å takke for at han er blitt så gammel som han er. Som om han har glemt at det er på grunn av meg han fremdeles er i live.

Mamma sier at nå begynner broren min å forstå at han er sitt eget menneske, med sin egen historie, og at jeg er søsteren hans, et annet menneske.

Men jeg kan jo kjenne hans tenner verke i munnen min, hans voksende hjerne inni skallen. Jeg vet akkurat hvordan det er å kjenne til ting uten navn og navn uten ting, og hvordan tingene og navnene faller ned i denne hjernen dag ut og dag inn. Jeg har alltid vært sånn, jeg kan ikke engang se en fugl falle til bakken uten å kjenne fuglens hjerte banke i stedet for mitt eget.

Dessuten har broren min til nå kalt seg selv for «deg», som alle andre har kalt ham, og han har kalt alle andre for «jeg», og det har ikke gjort forvirringen noe mindre.

Jeg reiser meg brått fra krakken ved siden av senga hans.

– Jeg vil at broren min fortsatt skal være som en del av meg, sier jeg. – Nesten som et kronblad på en blomst, ellers vil jeg jo ikke ha noen som helst kontroll på ham! Jeg vil at historien til broren min fortsatt skal være min historie!

Så løper jeg ut av rommet, vekk fra den forundrete familien min og de tre ballongene.

Galehuset

På vei til skolen tenker jeg på all lidelsen jeg har gått gjennom siden broren min ble født. Jeg er ganske sikker på at jeg elsker ham. Jeg har fått masse rynker i panna fordi jeg er så bekymret for ham, like mange rynker som mamma. Det er ikke rettferdig. Hele tiden tenker jeg på at broren min kan dø, og jeg synes døden er en skandale. Døden må være en feil, den ødelegger absolutt alt.

Resten av skoledagen merker jeg ikke stort av, jeg vet bare at jeg er der, på skolen, fordi jeg ikke klarer å svare da læreren roper opp navnet mitt i første time. Som om jeg ikke husker mitt eget navn. Jeg husker bare broren min sitt. Men jeg merker, om ikke annet, tiden som går. Det er nesten som om jeg kan lukte den, råtten som den er.

På vei hjem går jeg som i en tåke, med armene strakt ut foran meg, i tilfelle jeg skal kræsje inn i flere ubehagelige sannheter. Jeg krysser gata uten å se meg for til høyre og venstre, men jeg hører i alle fall at noe tuter på meg, en bil eller et forkjølet esel. I en evighet blir jeg stående og åpne og lukke lokket på postkassa, som jeg gjør hver

dag, og likevel er jeg overbevist om at noe vil gå galt med broren min. Det er som om jeg aldri klarer å passe godt nok på ham.

Jeg sitter på trappa til det gule huset, gråter og gråter, og jeg gjør det ikke med vilje. Den døde fuglen ligger på bakken ved siden av meg, som beviset på at jeg har rett, nemlig at alt er feil. Jeg lurer på hvor alle de vanskelige tankene bodde før jeg tenkte dem.

Da kommer mamma gående opp den lange bakken til huset vårt, hun trekker heseblesende veska si etter seg, hjem fra jobben hvor hun passer på de hjerneskadete barna. De har vel fått nok av henne for i dag.

– Hva er det, jenta mi? sier mamma.

Jeg har aldri fortalt mamma og pappa at jeg ble gal da broren min kom til verden, de vet ikke at jeg har vært gal i tre lange år nå.

Mamma setter seg ved siden av meg på trappa, stryker meg over det tynne håret. Noen ganger er mamma yndlingsmennesket mitt av alle mennesker på hele jordkloden.

Men jeg vet ikke om jeg kan fortelle henne hva som er galt. Hver gang jeg tenker på hva jeg burde si, er det som om det forsvinner rundt hjørnet og blir borte i massevis av ting jeg ikke skal si.

Jeg ser bort på trærne, de står der på rekke og rad, viser seg frem for meg og mamma. Før bodde vi i en blokk full av mennesker, nå har vi mest mose og grevlinger til naboer. Trærne ser bestandig ut som noe annet på avstand, troll og alver, og jeg blir like skuffet hver gang jeg kommer nære og ser at de bare ser ut som trær. Av og til venter jeg under trærne på at bladene skal falle til jorda, for det betyr lykke å fange et fallende blad. Jeg har fanget så mange blader for broren min sin skyld, men nå orker jeg ikke engang tanken. Denne dagen har bare vært så altfor mye.

Skogen blir mer og mer tåkete gjennom tårene mine, som om den har tenkt å fordampe, forsvinne for alltid. Men jeg er mer redd for at broren min skal fordampe og bli borte. Det er som om alt kan skje med den gutten, og jeg vet ikke hva som vil skje med meg heller. Jeg er liksom fanget inni redselen, selv om jeg kan se gjennom den.

– Bare si hva det er, du, sier mamma.

Så trekker jeg pusten. Jeg forteller mamma om hvilke prøvelser jeg har gått gjennom de siste årene. Hver eneste dag synger jeg salmene vi har lært på skolen, og jeg ber til Gud om at broren min aldri må drukne. Han kan ikke svømme ennå, og om danskebåten synker, vil han være i trøbbel. Da vil broren min synke også, treffe havbunnen med magen først. Han vet ikke at han må gå langs bunnen til han kommer seg opp på land igjen. Hvorfor

må alt enten sulte i hjel eller drukne? Og hva om noen binder broren min fast til en lykttestolpe, og så begynner det å snø og snø og snø? Eller hva om det gule huset vårt begynner å brenne? Jeg ser for meg hvordan broren min vil være fanget bak sengehesten, som et skjelett av sot og aske. Ulmende aske er det sterkeste av alt, og om jeg forsøker å hjelpe broren min, vil jeg bare bli til aske selv.

– Jeg synger hvert ord i salmene helt riktig, sier jeg.
– Synger jeg et ord feil, så begynner jeg på nytt, for å gjøre Gud fornøyd. Likevel er det som om jeg ikke gjør det bra nok.

– Det høres jo veldig slitsomt ut, sier mamma.

Så forteller jeg henne til og med om postkassa, at jeg aldri klarer å lukke lokket på den rette måten.

– På vei hjem fra skolen må jeg gå tilbake for å sjekke lokket igjen og igjen, sier jeg. – Som om noe fælt kommer til å skje med broren min, om jeg ikke gjør det riktig. Allerede i siste time begynner jeg å grue meg.

Jeg savner tiden da alt jeg opplevde skjedde for første gang, og det overraskende var at ting skjedde igjen. Nå er livet mitt blitt som en dårlig film, og jeg klarer ikke la være å trykke på gjentakelsesknappen.

Jeg forteller mamma alt dette, selv om hun kommer til å skjønne at jeg er helt gal, og da kan jeg ikke passe på broren min mer.

– Hvem skal ta seg av ham når jeg er på galehuset? sier jeg.

Men mamma begynner bare å le.

Så sier hun: Dette bør du skrive ned, det kan bli morsomt å lese når du er voksen.

Da ser jeg på henne i vantro.

Morsomt?! Jeg kunne forventet noe sånt av pappa, men ikke mamma. Som om hun ikke tar meg på alvor. Hvem vet hva jeg kan finne på å gjøre i all min desperasjon? Å le det vekk er ganske uansvarlig av henne.

– Du kan jo skrive, sier hun.

– Knappt, sier jeg.

Men kanskje kan det være lurt å skrive om broren min sitt liv, så han kan lese det i fremtiden. Han vil ikke selv huske denne tiden før han ble tre år, og dermed må han tro på historien jeg skriver om ham. Han bør vite hvor vanskelig han har gjort alt for meg, og jeg vil ikke at han skal kunne pynte på sannheten i ettertid.

– Jeg er sikker på at du vil føle deg bedre om du skriver ned det du er redd for, sier mamma.

– Jeg skjønner ikke hvorfor det skal hjelpe, sier jeg.

– Du får liksom kvittet deg med det som er vanskelig, sier mamma.

– Kan jeg kvitte meg med broren min om jeg skriver om ham? spør jeg.

– Ja, sier mamma, som den mest opplagte ting i ver-

den. – Kom, fortsetter hun, – nå må vi gå inn, ellers får vi blærekatarr.

– Blærekatarr? sier jeg.

– Det føles som om man må tisse hele tiden, sier mamma. – Og så svir det.

Jeg som endelig har sluttet å tisse i senga om natta, og trodde at jeg kunne puste lettet ut.

Mamma smiler på en litt utspekulert måte, som om tanken på at jeg skal tisse i buksa morer henne. Så reiser hun seg fra trappa, børster av buksebaken. Jeg hjelper henne, det er fremdeles noe grus igjen på den ene baklomma.

– Husker du da pappa fikk den sykdommen som har med grus eller steiner å gjøre? sier jeg.

– Nyrestein i urinen, sier mamma. – Jeg trodde jo ikke på ham først, men så besvimte han i smerte.

– Han traff soveromsgulvet med et brak, sier jeg.

Mamma og jeg ler godt. Når man er i familie, har man lov til å le så mye man vil av hverandre, men det er forbudt for folk utenfra å le. En gang sa en gutt noe slemt om pappas stresskoffert, og da forestilte jeg meg at jeg ga gutten en lårhøne. Det hjalp litt.

Så tar mamma hånda mi, og vi går inn i det gule huset. Jeg lurer på om dette huset er roten til alt ondt. Livet ble mye verre da vi flyttet hit, og det var broren min sin skyld at vi måtte flytte.

Blyantstumpen

Broren min er gudskjelov ikke kommet hjem ennå. Jeg tar av meg skoene, men knytter ikke opp skolissene, ingen grunn til å overdrive. Jeg blir stående i gangen, vet ikke hvor jeg skal gjøre av meg, mens mamma leter etter noe i kommoden.

Hun finner frem krøllete papir og en blyantstump.

– Vær så god, sier hun. – Forfatteren min.

– Takk skal du ha, sier jeg. – Mutteren min.

Knas, knas, knas. Sånn høres det ut inni hodet mitt når jeg tenker på broren min også. En gang jeg var alene hjemme etter skolen spisset jeg alle blyantene mine til det ikke var noe igjen av dem. Jeg fant matpapir i kjøkkenskuffen, klippet ut små firkanter med en saks, og så strødde jeg blyantspisset oppå. Jeg rullet de fineste sigarettene, puttet dem i lomma, før jeg gikk bort til den gamle damen som bor i huset ved siden av oss. Hun røyker så mye, men mine sigaretter var av den sunne typen. Jeg stod på trappa hennes, den ene hånda mi fant den andre, og så banket de på døra som én. Damen ble veldig, veldig

Da snur Moa og løper hjem,
glemmer posen, glemmer sekken,
glemmer skolen,
løper med boksen i hendene,
løper fra pusten sin nede i svingen,
løper fra tankene,
løper fra hjertet,
opp trappene
opp opp opp
to trinn om gangen,
slenger opp døra, opp med boksen,
opp opp opp,
slipper moren tilbake i akvariet,
ned i akvariets dype vann,
ned ned ned,
ned synker moren,
moren synker ned mot bunnen,
helt ned.

Vedlegg 2B

Moa ser på moren.
Vær så snill, hvisker hun.
Vær så snill.
Mamma. Mamma?

Og så skjer det noe.
Det skjer noe der nede på bunnen.
Moren begynner å røre på seg.
Først en bevegelse i den ene finnen.
Så øynene. De åpner seg i et blunk, skjeler.
Så munnen. En bitte liten boble. Så halen.
Plutselig er hun oppe fra bunnen,
gjennom vannet,
skjener inn mellom plantene.

